

wagons verdeeld. Vermoedelijk zullen wel velen, vooral wanneer de reis enkele dagen duurde, dorst geleden hebben. Ook koude? In de winter wèl, al had men dekens bij zich. Het regime dat tijdens de transporten werd toegepast, werd, als men op de schaarse bewaardgebleven beschrijvingen afgaat, steeds scherper. 'De treinreis', aldus een beschrijving van het derde transport naar Auschwitz waarbij zich veel jongeren bevonden (21 juli '42), was, aldus een der gedeporteerden,

'gezellig; we hebben haast allemaal gezongen en we waren optimistisch. Er waren wel enkele kinderen bij en wat die zouden moeten doen, begrepen we niet erg. We reisden in vee wagons waarvan de deuren openstonden, zodat we met onze benen er buiten konden zitten, en bij elk station, waar de trein stopte, mochten we water gaan drinken. Veertig man zaten in iedere wagon, dus dat ging wel.'¹

Met het openstaan van die deuren was het, vermoeden wij, spoedig afgelopen en er zijn nadien transporten geweest waarbij de gedeporteerden niet eenmaal de gelegenheid kregen de wagons te verlaten om water te drinken. Werd dat dan van tijd tot tijd rondgebracht? Wij weten het niet. Een nadere beschrijving bezitten wij alleen van het z.g. Philips-transport uit het *Juden-durchgangslager* Vught. 'Uit Vught zijn we', aldus een van de gedeporteerde jonge vrouwen, Sara Goslinski,

's avonds 3 juni 1944 vertrokken.² Dit ging zeer kalm onder militaire en SS-bewaking. We werden met vijf-en-vijftig personen in een vee wagon gestopt waarin stro lag. De deuren werden gegrendeld. Iedereen kon ongeveer liggen of zitten. We wisten toen nog niet hoe opvouwbaar een mens is en hadden het dus vrij ongemakkelijk. We reisden vier dagen en vier nachten³ en waren erg gedeprimeerd toen we merkten, dat we niet naar Westerbork gingen. De mannen gingen ook mee en zaten in aparte wagons. We kregen éénmaal per dag een stuk kusch met bloedworst en na veel geschreeuw zo nu en dan een emmer drinkwater, wat ons de laatste dagen in de toilettemmer werd gebracht. De meesten hadden zo'n dorst dat ze het toch dronken. De laatste dag hadden we geen eten. We verlangden toen we aankwamen alleen nog maar naar water en een bed; gelukkig wisten we toen nog niet, dat deze zeer menselijke en bescheiden wensen niet verhoord zouden worden. 's Avonds om 11 uur kwamen we in Auschwitz aan. We hadden geen bagage, daar we in een hemd, broek en jurk uit Vught vertrokken. We konden dus zonder meer uitgeladen worden. Tegenover onze

¹ 'Verslag van mededelingen van S. Boeken' (1 sept 1947), p. 1 (GC). ² Er staat in de tekst 2 juni, maar dat moet 3 juni zijn. ³ In werkelijkheid drie dagen en drie nachten: het transport is op 6 juni '44 in Auschwitz aangekomen.